

Zomer in de Alentejo

Zomer in de Alentejo

Ellen van Herk

Schrijver: Ellen van Herk
Coverontwerp: Ralph van Duin
ISBN: 9789402183078
© Ellen van Herk

Niets uit deze uitgave mag zonder toestemming van de auteur en/of uitgever openbaar worden gemaakt of verveelvoudigd op welke manier dan ook.

Deze roman is pure fictie.

Plaatsen, hotels en restaurants bestaan werkelijk, maar enige gelijkenis met bestaande personen berust volledig op toeval.

Quinta Descansada is verzonnen, net als Julia's typische Alentejaanse boerderij dus probeer ze niet te vinden. Uiteraard zijn er veel huizen die er op lijken en die model hebben gestaan.

Proloog

Zeventien jaar geleden in de Algarve

Bij het zien van haar beste vriendin, die met een vertederde blik haar baby vasthoudt, schieten Julia's ogen vol tranen.

'Gaat het?'

Paula werpt haar een bezorgde blik toe en ze maakt een instemmend geluidje ook al kost dat moeite.

'Jawel, jullie zijn een mooi stel samen,' brengt ze uit.

'Ja, het is een schatje,' Paula kijkt met zoveel liefde op het kleine bundeltje in haar armen neer dat Julia het bijna niet kan aanzien.

'Wil je haar nog even vasthouden voor je gaat?' biedt Paula aan.

'Nee, liever niet,' weert ze af, terwijl ze geschrokken een stap achteruit zet.

Ze durft haar vriendin nauwelijks aan te kijken en rommelt wat aan haar rugtas om niet te laten zien hoe moeilijk ze het vindt om afscheid te nemen.

'Hoe laat vertrekt je vliegtuig?'

'Om half vier, ik moet nu echt gaan,' Julia slaakt een diepe zucht en bijt op haar lip.

'Als je spijt krijgt, moet je het eerlijk zeggen.'

Ze hoort de trilling in de stem van haar vriendin en kijkt met een ruk op.

'Ik krijg geen spijt, ik weet zeker dat je een geweldige moeder voor Deborah zult zijn. Wanneer gaan jullie naar Lissabon?'

'Begin volgende week. Ik start de eerste september in Estoril, dat is vlakbij m'n tante, zij helpt me met Deborah.'

Paula streelt liefdevol over het wangetje van de kleine meid, die met slaperige oogjes om zich heen kijkt.

'Kom je ons gauw opzoeken?' wil ze weten.

'Ik weet het niet,' geeft Julia eerlijk toe, 'ik was eigenlijk nog niet van plan naar Nederland te vliegen, maar nu m'n moeder ziek is, lijkt het me verstandig eerst maar terug te gaan. Het is meer dan een jaar geleden dat ik thuis ben geweest, maar ik weet niet hoelang ik weg blijf. Ik kom in elk geval terug, ik vind het in Portugal heerlijk. Ik laat het je weten, oké?'

Julia maakt aanstalten om de kamer te verlaten en even kijken ze elkaar wat ongemakkelijk aan.

'Tot gauw dan. Je bent Deborahs peettante tenslotte, je kunt niet te lang uit haar leven verdwijnen, belof je me dat?'

Paula kijkt haar met een ernstige blik aan en Julia slaagt erin een glimlach tevoorschijn te toveren.

'Ja, dat belof ik,' ze kust Paula op haar wang en loopt dan snel naar de deur, waar ze zich voor een laatste keer even omdraait.

Bij het zien van haar vriendin met het kleine bundeltje in haar armen voelt ze een pijnlijke steek in haar keel en ze steekt met een abrupt gebaar haar hand op, waarna ze zich zo snel ze kan, omdraait en de gang op snelt.

Pas als ze op straat staat, geeft ze toe aan haar emoties en leunt huilend tegen een boom.

Vreemd genoeg voelt ze zich nu leger en eenzamer dan direct na de bevalling toen de baby door een verpleegster werd meegenomen en ze bijt zo hard op haar lip dat ze bloed proeft.

Ze weet zeker dat haar vriendin een fantastische moeder zal worden, maar op dit moment kan ze daar nog niet van genieten, daarvoor is het nog te vers.

Ze voelt zich opeens ontzettend alleen en dat brengt herinneringen terug aan het moment dat haar vader overleed zo'n acht jaar eerder in Rio de Janeiro.

Rio de Janeiro - 1993

De bel snerpt door het stille appartement en de twaalfjarige Julia schrikt op van haar lesboek Engels. Ze verwacht het geklik van haar moeders hakken te horen als ze naar de deur gaat, maar het blijft stil en als de bel voor de tweede keer gaat, slaat ze met een diepe zucht haar boek dicht en schuift haar stoel naar achteren.

In de hal neemt ze de hoorn van de intercominstallatie en ziet op hetzelfde moment op het scherm twee agenten in beeld verschijnen.

‘*Ola?*’ Haar stem trilt als ze zich meldt en een van de mannen houdt een insigne omhoog dat ze alleen maar kent van televisieseries.

‘Politie, mogen we verder komen? Kunt u de deur voor ons opendoen?’

Ze drukt op het knopje dat de deur van de centrale entree ontgrendelt en voelt hoe een soort ijzige kou zich in haar lichaam vastzet. Ze beeft en haar stem schiet uit als ze haar moeder roept.

‘Mama, waar ben je?’

Zo snel als haar trillende benen haar kunnen dragen, rent ze door het luxe vierkamerappartement op de zesde verdieping van een flat vlakbij de boulevard. Als ze de tijd zou nemen, zou ze vanuit het raam van de woonkamer uitzicht hebben op het wereldberoemde strand van Rio de Janeiro, waar ze regelmatig met schoolvriendinnetjes te vinden is, maar daar heeft ze op dit moment geen oog voor. Haar hart bonkt in haar keel als ze door de gang rent, roepend om haar moeder, die niet reageert en ze vindt haar uiteindelijk in haar slaapkamer op bed.

‘Mama!’ Ze rukt aan haar moeders arm en probeert de slapende vrouw wakker te krijgen.

‘Er is politie aan de deur, je moet opstaan!’

Nog voor haar moeder reageert, klinkt de deurbel van het appartement en opeens wint de boosheid het van haar angst.

‘Mama, schiet op nu, je moet eruit!’ Ze trekt zonder meer het dekbed weg en wacht niet tot haar moeder, die iets mompelt en langzaam wakker wordt, overeind komt maar snelt al terug naar de voordeur.

‘*Olá pequenina.*’ De oudste van de twee agenten kijkt haar met een vriendelijke glimlach aan en wijst langs haar heen naar binnen.

‘Mogen we verder komen? Is je moeder thuis?’

Ze stappen langzaam de hal in en Julia knikt.

‘Ze lag te slapen, ik heb haar al wakker gemaakt, u kunt hier wachten.’

Ze loopt voor hen uit naar de woonkamer en kijkt nerveus toe hoe de twee mannen in de ruimte blijven staan.

‘Julia, wat is er allemaal?’ Haar moeder komt met verwarde haren, op haar gezicht nog de sporen van slaap en misschien ook van de wijn die ze heeft gedronken voor ze in slaap viel, de kamer in. Ze kijkt met grote ogen van schrik naar de twee mannen in uniform, die vlakbij haar dochter staan.

‘Wie zijn jullie? Wat is er aan de hand?’ Ze slaakt een angstig kreetje en kijkt van de een naar de ander, terwijl ze haar hand voor haar mond slaat.

Julia ziet hoe de mannen elkaar even aankijken, waarna de jongste van de twee een stap naar voren doet en haar moeder bij de arm pakt.

‘U kunt beter even gaan zitten,’ zegt hij sussend en leidt haar naar de bank.

Julia’s moeder laat zich willoos door hem sturen. Julia doet aarzelend een paar passen in haar richting, maar een vreemd gevoel van weerzin overvalt haar als ze ziet hoe haar moeder handenwringend op de bank zit.

Snapt ze dan echt niet wat de politie komt doen? Zelf weet ze inmiddels al lang dat het iets met haar vader te maken moet hebben. Waarom zou de politie anders zo maar langskomen en ze kan het niet uitstaan dat haar moeder daar zo angstig zit af te wachten.

‘Wat is er met papa?’ Bij het horen van haar stem draaien beide agenten zich verrast naar haar om en ze hoort haar moeder sissend inademen.

‘Heeft hij een ongeluk gehad?’ Haar bruine ogen zijn heel donker in haar bleke gezicht en staren strak naar de oudste agent. Deze laat zich iets door zijn knieën zakken om haar recht aan te kunnen kijken en knikt langzaam.

‘Ja, inderdaad, we hebben slecht nieuws voor jullie,’ geeft hij toe.

‘Is hij dood?’

Haar lippen trillen en ze hoort haar moeder een kreet slaken, maar ze blijft de agent onafgebroken aankijken en ziet hoe hij langzaam knikt.

‘Er is een ongeluk gebeurd op het terrein waar je vader aan het werk was, een ontploffing. Hij is helaas een van de slachtoffers.’

De rest van de dag gaat in een waas voorbij. Er komt al vrij snel iemand van haar vaders werk om hen te helpen met allerlei zaken rondom het plotselinge overlijden van haar vader.

Haar moeder zit huilend op de bank en Julia zit zwijgend in een hoekje van de kamer toe te kijken hoe de man probeert haar moeder duidelijk te maken wat er allemaal gaat gebeuren. Er wordt besloten het lichaam van haar vader zo snel mogelijk naar Nederland over te brengen, zodat hij daar begraven kan worden en halsoverkop moeten Julia en haar moeder ook opeens hun spullen inpakken en vertrekken. Julia krijgt nauwelijks de tijd om afscheid te nemen van haar schoolvriendinnen. Haar moeder laat alles gelaten over zich heen komen. Het enige wat ze doet, is haar moeder bellen om te vragen of ze daar terecht kunnen en zo belanden ze in Rotterdam, bij Julia’s oma en moet Julia wennen aan een Nederlandse school.

Rotterdam

Terwijl Julia in het kantoortje van rector De Graaf zit en haar Braziliaanse schoolresultaten met hem doorneemt, springt voor de school Paula nog net op tijd van haar fiets om haar vriendin Suze niet te raken.

‘Sorry.’ Ze hijgt nog wat na van het snelle fietsen en wringt haar fiets tussen een paar andere in het rek.

‘Verslapen?’ Suze kijkt haar vragend aan en Paula schudt haar hoofd.

‘Nee, leuke band, dus ik moest m’n moeder ervan overtuigen dat ik haar fiets nodig had.’ Ze haalt haar rugzak onder de snelbinders vandaan en stopt het fietssleuteltje in haar broekzak, terwijl ze een snelle blik op haar horloge werpt.

‘Nog net op tijd.’ Voor ze uitgesproken is, gaat de schoolbel, die aankondigt dat de eerste les van de dag over exact vijf minuten begint en de beide meisjes lopen met de andere leerlingen het schoolgebouw in.

Het is de derde week van september. De brugklasleerlingen zijn al redelijk gewend aan hun nieuwe school en de eerste groepjes hebben zich gevormd.

Paula en Suze lopen lachend om een grap van Mark, die achter hen loopt, het lokaal in van hun leraar Nederlands, die tevens hun mentor is en laten zich op hun stoelen ploffen.

‘Heb je het gehoord, we krijgen nog een nieuwe!’

Anouk, een stevig blondje, kijkt met grote blauwe ogen om zich heen.

‘Nu nog?’ Paula trekt verbaasd haar wenkbrauwen op, ‘hoe weet jij dat?’

‘Van De Graaf,’ zegt Anouk, ‘hij stond met Both te praten toen ik langs liep, ze komt uit Brazilië zei hij.’

Nog voor Paula kan reageren, komt Klaas Both, hun leraar, al de klas binnen, direct gevolgd door een blond meisje dat enigszins aarzelend naast zijn tafel blijft staan.

‘Dat is ze,’ Anouk fluistert zo hard dat het meisje het hoort en even ziet Paula hoe ze haar donkere ogen, heel verrassend bij het blonde haar, op Anouk richt, maar dan kijkt ze weer naar haar voeten.

‘Goedemorgen jongelui, dit is Julia Jaspers. Ik weet dat jullie inmiddels al wat groepjes hebben gevormd, maar ik hoop dat jullie Julia daar ook in opnemen. Het is altijd lastig als je iets later in het schooljaar binnenkomt, maar Julia is onverwacht vanuit Brazilië naar Nederland gekomen vandaar haar plotselinge komst in jullie klas. Ga maar daar zitten, naast Anouk.’

Hij wijst Julia naar de lege plek naast Anouk en op dezelfde rij als Paula en Suze en het meisje loopt gehoorzaam naar de aangewezen plek.

Paula glimlacht haar toe, maar het meisje reageert niet en neemt zwijgend plaats.

‘Oké allemaal, pak je boek en dan gaan we verder met hoofdstuk drie,’ begint Both de les. Hij draait zich naar het bord om iets op te schrijven en Paula kijkt hoe Anouk probeert contact te leggen met Julia, maar deze heeft haar boek opengeslagen en kijkt strak naar het bord. Ze ziet dat de vingers, die een pen vasthouden, licht trillen en realiseert zich dat het meisje nerveus is. Logisch, in je eentje in een klas waar iedereen elkaar al kent, bedenkt ze. Ze scheurt een velletje uit haar schrift, krabbelt een paar woorden op het papier en gooit dan het propje over het gangpad op het tafeltje van Julia, die verschrikt opzij kijkt voor ze het papier oppakt en openvouwt. Ze leest het korte zinnetje en Paula ziet een vage glimlach op haar gezicht verschijnen, maar dan vraagt Both haar aandacht en haast ze zich zelf ook haar boek te openen.

‘*Gostas de Marisa Monte? Tenbo o seu novo CD Mais,*’ leest Julia tot haar verbazing in het Portugees. Een snelle blik opzij vertelt haar dat het briefje afkomstig is van het blonde meisje aan de tafel aan de andere kant van het pad en ze merkt dat ze onwillekeurig een zucht van verlichting slaakt. Dat er iemand in haar nieuwe klas Portugees zou spreken, is het laatste wat ze heeft verwacht. Hoewel ze met haar ouders altijd Nederlands heeft gesproken, heeft ze al vanaf haar vierde op Braziliaanse scholen gezeten waar ze zowel Braziliaans als Engels heeft geleerd. Hierdoor is ze vrijwel drietalig opgevoed. Ook waren veel van de meisjes waar ze buiten school mee omging Braziliaans, zodat ze op sommige dagen meer Portugees sprak dan Nederlands. Het is niet dat ze problemen heeft met het Nederlands, maar het onverwachte lezen van het Portugees geeft haar een prettig gevoel. Ze kijkt nogmaals naar het korte briefje over de momenteel enorm populaire Braziliaanse zangeres Marisa Monte, die in alle Portugeestalige landen in de hitlijsten staat. Hoewel ze het liefst onmiddellijk met Paula wil praten, dwingt ze zichzelf om haar aandacht op het schoolbord te richten waar Both een en ander probeert uit te leggen. Na de les draait ze zich echter onmiddellijk naar Paula en houdt met een vragende blik het briefje omhoog.

‘Heb jij ook in Brazilië gewoond?’ wil ze weten.

Paula schudt haar hoofd.

‘Nee, mijn moeder komt uit Portugal. We gaan vrijwel elke vakantie naar familie daar en thuis spreekt ze met mij en m’n broer ook zoveel mogelijk Portugees,’ legt ze uit, ‘volgens haar is het heel belangrijk dat we zo jong mogelijk tweetalig zijn, daar hebben we ons hele leven profijt van.’

Ze herhaalt met een dwaze grijns haar moeders woorden en de twee meisjes schieten hartelijk in de lach.

‘Dat zei m’n vader ook altijd.’ Er glijdt een schaduw over het gezicht van Julia, maar ze schudt met een vastberaden gebaar haar hoofd alsof ze de herinnering wil wegduwen. De beide meisjes zijn als vanzelf in het Portugees teruggeslagen en het is uiteindelijk Julia, die ziet dat het donkerharige meisje naast Paula er een beetje ongemakkelijk bij staat.

‘Sorry, dit is niet aardig van ons, ik ben Julia.’

Ze steekt met een spontaan gebaar haar hand uit langs Paula heen en Suze grijpt deze met een verlegen glimlachje.

‘Dit is Suze,’ Paula lacht haar even toe, ‘en ik heet Paula trouwens. Kom, we hebben Frans, ga je met ons mee?’ Ze wijst in de richting van de deur en de drie meisjes pakken hun tassen op en haasten zich naar de gang.

In de pauze gaan ze als vanzelf met z’n drieën naar buiten. Het is lekker weer en ze ploffen met hun boterhammen in het gras neer terwijl ze genieten van de zon, die uitbundig schijnt.

‘Ik dacht dat het hier altijd regende.’ Julia verbaast zich over de aangename temperatuur en Suze grinnikt even.

‘Het regent wel vaak, maar niet dagelijks hoor,’ merkt ze op, ‘we hebben echt wel mooie zonnige dagen, maar ik neem aan dat het niet zo mooi is als in Brazilië,’ geeft ze toe.

De meisjes genieten van het zonnetje in hun lunchpauze en bestoken Julia met vragen over Rio de Janeiro, die ze zo goed mogelijk beantwoordt.

Over de reden van haar plotselinge komst naar Nederland is ze kort, haar vader is overleden en ze wonen nu bij haar moeders moeder. De twee anderen begrijpen direct dat het onderwerp nog te gevoelig is en beginnen over de leraren en medeleerlingen, zodat Julia zich kan ontspannen nu het gesprek niet langer persoonlijk is.

‘Hoe is het met mama?’

Julia geeft haar oma een plichtmatige zoen op de wang, die haar wordt voorgehouden. Ze kijkt de keurig geklede vrouw vragend aan.

‘Ze is op haar kamer, ik heb geprobeerd haar naar buiten te krijgen, maar ze weigert.’ Haar oma haalt een beetje ongeduldig haar schouders op.

‘Ze zal zich toch een keer moeten herpakken,’ vindt ze.

‘Papa is pas drie weken dood,’ vergoelijkt Julia haar moeders gedrag.

‘Het is allemaal zo snel gegaan.’

Ze wil niet denken aan het feit dat haar moeder in Rio al voor de dood van haar vader hele dagen op haar kamer doorbracht. Het voelt als een soort ontrouw als ze dat zou vertellen, maar ze weet ook dat ze nu eigenlijk niet eerlijk is tegen haar moeders moeder, die hen zo van de een op de andere dag in huis heeft genomen.

‘Hoe was het op school? Viel het een beetje mee?’

Charlotte van Dijk verandert van onderwerp en kijkt vragend naar haar kleindochter en deze lacht voor het eerst sinds haar komst echt spontaan.

‘Ja, het was best leuk eigenlijk.’ Haar ogen stralen bij de herinnering.

‘Er zit een meisje in m’n klas, Paula, met een Portugese moeder, zodat ze ook Portugees spreekt. Ze woont hier niet ver vandaan en heeft gevraagd of ik in het weekend kennis kom maken, dat lijkt me wel leuk.’

‘Dat is fijn,’ Charlotte knikt haar even toe, ‘het is voor jou ook allemaal wennen natuurlijk, maar je doet het beter dan je moeder, wil je thee?’

Hoewel haar oma’s woorden als een compliment zijn op te vatten, steekt het commentaar dat ze ondertussen heeft op haar moeder Julia toch en ze schudt na een korte aarzeling vastberaden haar hoofd.

‘Straks misschien, ik wil eerst even naar mama, is dat goed?’

‘Natuurlijk, probeer haar naar buiten te krijgen, ga met haar wandelen of zo. Het is mooi weer, ze moet die kamer uit. Ik ben in de tuin als jullie me nodig hebben.’ Julia knikt en terwijl zij de trap oploopt om haar moeder te zien, verdwijnt haar oma in de keurig onderhouden tuin waar ze, zo heeft Julia de afgelopen paar dagen gemerkt, veel tijd in doorbrengt net als in de keuken.

‘Mama?’ Ze klopt op de crème geverfde slaapkamerdeur maar als er geen reactie volgt, duwt ze de klink naar beneden en opent de deur.

‘Slaap je?’ Ze stapt zachtjes de donkere kamer binnen en loopt direct door naar de ramen om de gordijnen open te doen, zodat het heldere zonlicht naar binnen kan.

Er klinkt een protesterend gemompel uit het bed, maar Julia negeert het en schuift de gordijnen volledig opzij.

‘Het is mooi weer, mama, kom, dan gaan we even de tuin in. Je kunt toch niet de hele dag in bed liggen?’ Ze loopt de paar passen naar het bed en ziet hoe

haar moeder als een baby opgekruld ligt en haar ogen stijf dichtgeknepen houdt.

‘Mama?’ Ze trekt aan het dekbed, maar haar moeder houdt dat stevig vast en ongeduldig opeens schiet ze uit haar slof.

‘Kom op, mama, doe niet zo kinderachtig! Ik ben vandaag voor het eerst hier naar school geweest. Het was leuk als jij beneden op me had gewacht om te vragen hoe het was in plaats van oma. Ik mis papa ook, maar we zijn nu hier, je kan toch niet hele dagen in bed blijven, dat is niet gezond!’

Ze staakt haar pogingen om het beddengoed van haar moeder af te trekken als deze het krampachtig blijft vasthouden en bijt op haar lip om niet in huilen uit te barsten.

‘Dan niet.’ Ze draait zich met een ruk om, besluit de gordijnen lekker open te laten, zodat haar moeder in elk geval haar bed uit moet als ze ze weer dicht wil hebben en stampet met boze stappen de gang op.

‘Niet gelukt?’

Charlotte kijkt op van haar snoeiwerk aan een rozenperk als haar kleindochter nadert en deze schudt met een verbeterd gezicht haar hoofd. Ze heeft tranen in haar ogen, maar veegt met een wild gebaar over haar gezicht omdat ze eigenlijk niet wil dat haar oma het ziet.

‘Ach lieverd toch.’ De oudere vrouw komt met een zucht overeind en wenkt het meisje naar zich toe. Terwijl ze haar handschoenen uit doet, slaat ze een arm om Julia heen en leidt haar naar een houten bank aan het eind van de tuin vanwaar ze uitkijken op de Bergse Voorplas.

‘Het is voor je moeder ook niet makkelijk,’ probeert ze het gedrag van haar dochter te vergoelijken.

‘Nee, maar voor mij toch ook niet? Ik moest notabene vandaag naar een nieuwe school en ze vraagt niet eens hoe het was.’ De stem van het meisje schiet verontwaardigd de hoogte in en als ze vervolgens in tranen uitbarst, trekt Charlotte haar nog wat dichter tegen zich aan en mompelt zachtjes geruststellende woordjes in het blonde haar.

‘En het komt volgens mij helemaal niet door papa’s dood.’

Julia snikt nog een beetje na en schrikt als Charlotte het lange blonde haar uit haar gezicht veegt, zodat ze haar kan aankijken.

‘Wat bedoel je daarmee?’ wil ze weten.

‘Dat ze voor papa dood ging ook al weken op haar kamer in bed lag. Ze sliep volgens mij bijna constant, papa wilde dat ze naar de dokter ging, maar ze weigerde. Ze hadden er een aantal keer ruzie over.’

Julia veegt met haar mouw over haar wang en grabbelt in haar zak naar een zakdoek.

‘Ze is alleen maar met zichzelf bezig, het heeft helemaal niets met mij of papa te maken,’ valt ze uit.

‘Dat mag je niet zeggen,’ Charlotte schudt vastberaden haar hoofd, terwijl ze Julia strak aan kijkt.

‘Zelfs als dat zo is, doet je moeder dat niet expres. Ik denk dat ze het zelf gewoon ook heel moeilijk heeft.’

Ze aarzelt even, maar als Julia haar zwijgend aankijkt, gaat ze langzaam verder.

‘Ik denk dat je moeder iets heeft wat haar vader, mijn man, ook had. Last van depressies, weet je wat dat inhoudt?’

Het meisje schudt haar hoofd en Charlotte maakt een hulpeloos gebaartje.

‘Het is een psychische aandoening, jouw opa kreeg er medicijnen voor, maar hij is nooit helemaal beter geworden, hoewel hij er uiteindelijk wel mee om kon gaan. Hij had er goede dagen bij zitten, maar heel vaak was hij somber en teruggetrokken. Dan had hij nergens zin in en vond hij het leven niet de moeite waard. Het is moeilijk voor de omgeving, maar ook voor de patiënt zelf. Het is een soort ziekte, ze kunnen er niets aan doen. Het is niet een kwestie van gewoon doen,’ ze maakt met haar handen een soort aanhalingstekens in de lucht, ‘ze proberen het wel, maar het lukt ze niet. Het ligt niet aan jou of aan mij of aan je vader, het zit in haar hoofd. Als dat echt zo is, zal ik morgen de huisarts bellen. Misschien kunnen ze met medicijnen ook je moeder wat minder depressief maken, goed?’

Julia knikt langzaam en veegt een laatste traan van haar wang terwijl ze naar haar oma kijkt.

‘Als uw man het had en mama heeft het, krijg ik het dan ook?’

Haar ogen zijn strak op haar oma gericht, die een hulpeloos gebaartje maakt.

‘Dat weet ik niet, lieverd, dat weet ik werkelijk niet, maar ik denk het niet. Je bent voor zover ik kan zien op jouw jonge leeftijd al zoveel zelfstandiger en praktischer dan je moeder toen was. Ik denk dat jij meer op je vader lijkt, maar dat weet ik niet zeker natuurlijk. Het is misschien wel erfelijk, maar het wil niet zeggen dat jij er last van krijgt. Laten we maar hopen van niet, toch? Ik heb er in elk geval geen last van en je vader had het ook niet, of wel?’

Julia schudt direct haar hoofd. Bij de gedachte aan haar vrolijke, actieve vader schieten de tranen opnieuw in haar ogen en ze haalt gegeneerd haar schouders op.

‘Papa was juist altijd vrolijk,’ vertelt ze, ‘toen mama de laatste tijd nergens meer zin in had, ging ik vaak in het weekend met hem op stap, mama bleef dan thuis.’ Ze denkt even terug aan de vele uitstapjes die ze in die tijd met haar vader maakte.

‘Ik mis hem zo, het is gewoon niet eerlijk,’ ze barst opnieuw in huilen uit en Charlotte kan niets anders doen dan haar kleindochter opnieuw in haar armen sluiten.

‘Wees blij dat je die momenten hebt gehad, dat zijn mooie herinneringen, die je moet koesteren,’ fluistert ze, terwijl ze haar kleindochter kalmerend over haar rug wrijft en rustig laat uithuilen.

‘Weet je wat we gaan doen?’ Als Julia wat kalmer wordt, kijkt ze haar oma vragend aan en deze glimlacht haar warm toe.

‘We gaan lekker taart bakken, dat helpt mij altijd als ik me een beetje treurig voel. Lekker met je vingers in het deeg en als beloning is er na afloop iets lekkers. Meestal breng ik de taarten die ik bak naar het restaurant hier vlakbij, waar ze als ‘taart van de dag’ op de menukaart komen te staan, want anders zou ik compleet dichtgroeien, maar ik denk dat we vandaag de taart zelf houden. Wat vind je ervan?’

Ze kijkt naar Julia, die aanstalten maakt van de bank overeind te komen.

‘Ik heb nog nooit een taart gebakken,’ geeft het meisje toe.

‘Dan wordt het hoog tijd, dame, kom, naar de keuken.’

Julia krijgt een aanmoedigend duwtje in de rug en even later staan ze allebei in de zeer functioneel ingerichte keuken.

Nog geen tien minuten later is de keurige ruimte veranderd in een slagveld.

Julia heeft per ongeluk het pak bloem omgegooid, zodat niet alleen het aanrecht maar ook een groot deel van de vloer en Julia zelf schuil gaat onder een wit waas. Tot Julia’s opluchting is haar oma niet boos geworden bij het zien van de puinhoop, hoewel ze wel zag dat ze haar wenkbrauwen fronste.

Vastbesloten haar oma geen andere reden te geven tot ontevredenheid, weegt ze met het puntje van haar tong tussen haar lippen zeer geconcentreerd de benodigde ingrediënten af en doet haar uiterste best om tijdens het mixen niet meer te knoeien. Ze is zo geconcentreerd bezig dat ze even niet aan haar vader of haar moeder denkt en alleen maar bezig is met het recept dat haar oma voor haar neer heeft gelegd en kijkt in afwachting van haar oma’s aanwijzingen af en toe vragend naar de oudere vrouw. Deze wijst haar de juiste manier van mixen, peren schillen en karamel maken en geboeid door het onbekende werk in de keuken verliest Julia zich volledig in haar bezigheden.

Als ruim een half uur later de tarte tatin met peer in plaats van de gebruikelijke appel in de oven staat, lachen de twee elkaar met een tevreden blik toe.

‘Ik wist niet dat bakken zo leuk was.’

Julia probeert met een vochtige doek de bloem van haar T-shirt te vegen met als gevolg dat de vlekken alleen maar groter worden en haar oma schudt meewarig haar hoofd.

‘Gooi dat maar gewoon in de was, dat lijkt me handiger,’ merkt ze op.

‘De taart moet nog een minuut of veertig in de oven, dus als jij je in die tussentijd gaat omkleden en misschien iets aan je huiswerk gaat doen, zorg ik dat het er hier weer enigszins fatsoenlijk uit gaat zien. Ik geef wel een seintje als de taart uit de oven is, dan gaan we proeven. Goed?’

‘Dank u wel, oma.’ Julia slaat met een spontaan gebaar haar armen om de oudere vrouw heen en knuffelt haar even.

‘Ik geloof dat ik toch wel blij ben dat we in elk geval voorlopig bij u wonen.’ Ze wacht niet tot haar oma antwoord geeft, maar snelt de keuken uit, haar oma met vochtige ogen achterlatend.

Vijf jaar later

‘Weet u zeker dat dit het beste is?’ Julia kijkt met tranen in haar ogen naar haar oma, die met kaarsrechte rug bij de eettafel staat en haar kleindochter zonder enige aarzeling aankijkt.

‘Ja, de medicijnen helpen niet, of in elk geval niet voldoende en daar zijn gespecialiseerde artsen. Zij kunnen haar dagelijks in de gaten houden en begeleiden,’ legt de vrouw uit.

Even zijn ze allebei stil.

Julia heeft zojuist van haar oma gehoord dat haar moeder tijdelijk is opgenomen op een psychiatrische afdeling en worstelt met haar gevoelens.

Ze wonen inmiddels al bijna vijf jaar bij Charlotte in huis. In tegenstelling tot wat ze had gedacht bij terugkeer naar Nederland was het geen tijdelijke situatie gebleken. Haar moeder was steeds verder weggeleden in haar depressiviteit en er waren zelfs drie zelfmoordpogingen gevolgd, wat nu uiteindelijk tot deze opname heeft geleid.

Inmiddels zit Julia in haar eindexamenjaar en heeft Charlotte de knoop doorgehakt.

‘Je moet straks op eigen benen staan, lieverd, je kunt je niet continu verantwoordelijk voelen voor je moeder. Het is belangrijk dat je je vleugels kunt uitslaan,’ houdt haar oma haar voor.

‘Ik weet dat je daar nu misschien anders over denkt, maar geloof me, het is echt het beste. Wij kunnen haar niet de zorg geven die ze nodig heeft en de constante spanning of ze er niet in slaagt opnieuw een zelfmoordpoging te doen, is niet goed voor je. Je moet je nu op je eindexamen concentreren. Je hebt je hele leven nog voor je, dat klinkt misschien egoïstisch, maar dat is niet zo, Julia, je mag nu echt voor jezelf opkomen. Ben je nog steeds van plan samen met Paula naar de hotelschool te gaan?’ verandert ze van onderwerp.

Het gezicht van Julia licht op.

‘Ja, Paula gaat de managementkant doen, receptioniste, hospitality manager, geen idee hoe al die verschillende functies heten,’ ze grijnst even, ‘maar ik ga de kokskant op. Het lijkt me geweldig om nog meer te leren over koken en bakken, de juiste technieken en zo.’

Sinds de eerste taart die ze met haar oma heeft gebakken, zijn er nog honderden gevolgd en al vrij snel was ze door Charlotte geïntroduceerd bij het restaurant iets verderop in de straat waar ze in de weekenden in de keuken kon gaan helpen. Het gaf haar behalve een zakcentje tevens de gelegenheid het huis te ontvluchten waar de sfeer door haar depressieve moeder af en toe meer aan een rouwcentrum deed denken dan aan een

gezellige woonomgeving en ze kon er doen wat ze inmiddels een van de leukste dingen vond die er waren, bakken en koken.

Met haar enthousiasme, haar creativiteit en haar vermogen om zich snel aan te passen, werd ze al snel een vrijwel onmisbare kracht in de keuken van het restaurant en zodoende heeft ze besloten de koksopleiding te gaan volgen, zodat ze er werkelijk haar beroep van kan gaan maken.

Af en toe dromen zij en Paula van een eigen zaak, maar ook fantaseren ze geregeld over het verlaten van Nederland en naar Portugal vertrekken, waar Paula haar familie heeft en de beide meisjes zich qua taal prima kunnen redden.

‘Wat je ook wilt doen, Julia, doe het!’ drukt haar oma haar nogmaals op het hart, ‘het heeft geen zin om jouw leven on hold te zetten voor je moeder, ook al heb je die neiging misschien. Echt, ze is nu in goede handen, we kunnen haar regelmatig opzoeken, meer kunnen we niet voor haar doen.’ Julia krijgt een bemoedigend kneepje in haar schouder van haar oma en ze glimlacht haar dankbaar toe.

Julia ligt op haar rug onder de walnotenboom in de tuin van Paula en ziet in het keukenraam Paula's moeder, de Portugese Therese, verschijnen.

Ze zwaait vol genegenheid naar de vrouw, die haar in de afgelopen jaren zo gastvrij in haar gezin heeft opgenomen en glimlacht als Therese terugzwaait.

Na haar eerste kennismaking is ze meerdere keren per week bij het gezin te vinden en als dank neemt ze regelmatig zelfgebakken taarten en cakes mee. Hoewel ze eerlijk moet toegeven dat niet alle baksels even goed lukken, zijn de meeste prima te eten. Ze vindt het heerlijk om samen met Therese in de keuken te rommelen. De vrouw kent heel veel typisch Portugese gerechten en samen proberen ze vaak van alles en nog wat uit. Hoewel Paula dol is op lekker eten, is koken niet haar sterkste kant, ze laat stevast allerlei dingen aanbakken of overkoken omdat ze door van alles en nog wat wordt afgeleid, maar Julia is een geweldige leerling en brengt het liefst meerdere keren per week een bezoekje aan Therese's keuken.

Met een gevoel van dankbaarheid kijkt ze naar haar vriendin, die samen met Suze bezig is zelfgemaakte ijsthee over drie glazen te verdelen. Ze is door Paula direct na hun kennismaking compleet onder haar hoede genomen, geholpen met het zich aanpassen aan de Nederlandse manier van doen en Julia is zich er maar al te goed van bewust dat ze het zonder Paula een stuk minder goed naar haar zin zou hebben gehad.

'Nog maar een week, dan beginnen de examens.'

Suze rekt zich lui uit en neemt de laatste hap van haar cake, terwijl ze een slok van haar ijsthee neemt.

'Zeg, houd even op.' Julia doet of ze griezelt.

'We hebben nog vakantie, ik wil geen woord horen over examens.'

Suze grinnikt en houdt Paula haar al weer lege glas voor.

'Zit er nog meer in die kan?' wil ze weten. Paula knikt en schenkt in, waarna ze de kan demonstratief op z'n kop houdt.

'Leeg,' kondigt ze aan. Ze legt hem in het gras en leunt met haar rug tegen de stam van de boom achter haar, zodat ze op haar gemak haar twee vriendinnen kan bekijken. Suze zit in kleermakerszit op het geruite kleed, haar donkere haar kortgeknipt en met gel in model gebracht. Een vlek van waarschijnlijk de door Julia gebakken aardbeiencake ontsiert haar kin.

Julia ligt op haar rug, haar slanke benen zijn in een strakke spijkerbroek geperst en ze heeft een enorme zonnebril opgezet, zodat haar ogen onzichtbaar zijn.

Heel even vraagt ze zich af of Julia het expres doet, zodat ze ook niet kunnen zien of ze weer gehuild heeft nu haar moeder is opgenomen. Ze praat niet vaak over haar moeder, slechts af en toe maakt ze een opmerking waar de beide vriendinnen uit kunnen afleiden wat er aan de hand is en gedurende

hun bezoeken aan het huis van Julia's oma zien ze haar moeder ook nauwelijks, maar ze weten inmiddels allebei wel dat het niet zo goed met haar gaat.

'Ben je al bij je moeder geweest?' Paula geeft een voorzichtig duwtje met haar voet tegen Julia's schouder, zodat deze opzij kijkt.

'Nee,' ze schudt haar hoofd, 'de dokter zei dat ze eerst even moet wennen, dat het niet goed was als we gelijk op de stoep stonden.'

Ze zwijgt heel even en gaat dan verder met 'ze moet zich aan een bepaald ritme daar aanpassen, therapieën, groepsessies, sport, pas als ze daar een beetje aan gewend is, gaan we op bezoek.'

De drie meisjes zeggen even geen van allen iets en het is tenslotte Paula die als eerste haar mond weer opendoet.

'Is er nog meer van die zalige cake?'

Suze proest het uit en de rest van de middag wordt er niet meer over Julia's moeder gesproken.

Dat Paula het onderwerp niet is vergeten, ook al veranderde ze zo plotseling van onderwerp, blijkt echter als Julia op het punt staat naar huis te gaan.

'Als je wilt, ben je hier altijd welkom, dat weet je toch?'

Een beetje verlegen kijkt ze haar vriendin aan en deze haalt een beetje ongemakkelijk haar schouders op terwijl ze knikt. Meer wordt er niet gezegd, maar dat is ook niet nodig en met een laatste grijns nemen de meiden afscheid en fietsen Suze en Julia de straat uit. Op de hoek gaan ze allebei een andere kant op en als Julia bij haar oma aankomt, is haar stemming aanzienlijk verbeterd.

Algarve –2000

Julia zet met een vriendelijke glimlach de twee kopjes koffie op het plastic tafeltje neer en werpt even een snelle blik om zich heen. Het is niet druk op het terras. Er zijn slechts vier tafeltjes bezet, maar het is ook nog vroeg.

Ze blijft even staan en geniet van de warmte van de zon op haar blote armen. Het is begin oktober en na een paar natte dagen eerder in de week is het weer opeens omgeslagen en voelt het weer als zomer. Ze knikt naar een dagelijkse klant, die langs haar heen naar binnen loopt en haast zich achter hem aan, zodat ze hem kan voorzien van z'n standaard ochtendritueel, een *bica* met een *pastel de nata* en een glas *liquor de beirão*.

Ze is in Tavira, een klein provinciestedje aan de kust van de Algarve, tussen Faro en de Spaanse grens.

Net voor de zomer heeft ze haar koksopleiding afgesloten en is ze op de bonnefooi naar Portugal vertrokken, ervan overtuigd dat ze wel een baantje zou weten te bemachtigen. Paula heeft haar beloofd er alles aan te doen om haar eindstage voor de opleiding hotelmanagement ook in Portugal te doen, zodat ze elkaar in elk geval in het volgende kalenderjaar zullen ontmoeten.

Na aankomst in juni is het Julia snel gelukt om in Faro een baan als hulpkok in een restaurant te vinden, maar aan het eind van de zomer was er geen plaats meer voor haar en stond ze op straat. Na twee weken vrijwel alle restaurants en hotels af te zijn gelopen, echter zonder resultaat, heeft ze Faro verlaten. Zo is ze in Tavira beland en daar werkt ze nu als serveerster, niet helemaal wat ze zoekt, maar ze heeft in elk geval werk en via haar bazin bij een kennis van haar ook een dak boven haar hoofd.

Terwijl ze in de weer gaat met de koffiemachine neemt de man z'n vaste plaatsje in aan de bar, waar hij zowel de televisie kan zien als Julia.

'*Tudo bem, Antonio?*' Ze legt een *pastel* op een servetje op een schoteltje, schuift het over de bar naar hem toe en zet de strooibus kaneel er naast.

De man knikt, een eeltige hand reikt naar het kopje *bica* dat ze naast het schoteltje zet en terwijl hij het suikerzakje openscheurt, schenkt Julia de dagelijkse ochtendborrel in een glas en zet dit naast de rest.

Ze laat de man met z'n grotendeels vloeibare ontbijt achter bij de bar en gaat in de deuropening staan, zodat ze zowel het terras als de mensen binnen in de zaak in de gaten kan houden.

Ze glimlacht naar een serveerster op het terras naast het hare en slaakt dan een diepe zucht terwijl haar gedachten als vanzelf naar haar vriendin gaan, die over een kleine drie maanden dan toch eindelijk arriveert. Gisteren heeft ze

een uitgebreide brief ontvangen, waarin ze enthousiast verslag deed van haar toekomstige stageplek in een spiksplinternieuw hotel in Armação de Pêra. Zelfs de datum staat al vast, had ze geschreven. Direct na Nieuwjaar wordt ze er verwacht en dan voor ruim vijf maanden tot het einde van het schooljaar. Dat houdt in dat zij nog een kleine drie maanden in haar eentje moet zien door te komen, maar dat moet lukken. Ze besluit de komst van haar vriendin vanavond te gaan vieren met een bezoekje aan de bar halverwege haar werk en het kleine appartement dat ze huurt. Ze heeft al te veel avonden met een boek op de bank gezeten, besluit ze, het is tijd dat ze een beetje lol gaat maken.

Ze glimlacht naar de barman, bestelt een glas rode huiswijn en gaat aan een klein tafeltje bij het raam zitten, terwijl ze onwennig om zich heen kijkt. De andere gasten zijn vrijwel allemaal van het mannelijk geslacht, de meesten boven de zestig of misschien nog wel ouder, behalve een man die tegen de bar leunt en nu haar kant opkijkt. Hij komt haar vaag bekend voor, misschien is hij een keer in het café waar ze werkt, geweest of is ze hem op straat tegen gekomen, bedenkt ze. Ze schat hem een jaar of vier ouder dan zichzelf en ze vindt dat hij eruit ziet alsof hij zich verveelt tot hij haar blik ontmoet. Ze ziet z'n gezicht oplichten. Hij wacht even tot de barman haar glas wijn op het tafeltje voor haar heeft neergezet en weer terugloopt naar z'n plaatsje aan de bar voor hij met z'n half leeg gedronken glas bier naar haar toekomt en ze glimlacht als hij op de stoel tegenover haar wijst.

'*Possò?*' vraagt hij.

'Ga je gang,' knikt ze en heft met een toostend gebaar haar glas.

'Ik ben Miguel,' stelt hij zich voor.

'Julia,' zegt ze en neemt een slok wijn, terwijl ze hem aandachtig opneemt.

Hij is vrij lang voor een Portugees, zeker tien centimeter langer dan zichzelf, schat ze. Z'n haar is aan de lange kant, donker met lichte strepen erin die ongetwijfeld door de zomerzon zijn gekomen en terwijl ze naar hem kijkt, veegt hij het met een ongeduldig gebaar naar achteren. Z'n handen zijn eeltig, ze zien er uit alsof hij voornamelijk handarbeid verricht maar de blik in z'n donkere ogen is scherp en hij is duidelijk niet afwachtend van aard.

'Je werkt voor Maria Elena bij Arcada, toch?' vraagt hij opeens.

Ze knikt enigszins verrast.

'Ja, dat klopt. En jij?' vraagt ze dan, terwijl ze een volgende slok van haar wijn neemt. Even lijkt het erop alsof hij geen antwoord wil geven, dan haalt hij z'n schouders wat op.

'Ik rommel wat aan, doe wat klussen voor kennissen hier, waar ik ook tijdelijk een slaapplek heb, niets bijzonders. Aan je uiterlijk te zien, dacht ik dat je

geen Portugese was, maar je spreekt de taal wel goed,' concludeert hij en trekt enigszins vragend z'n wenkbrauwen op.

'Klopt, ik ben Hollandse,' geeft ze toe, 'ik ben eigenlijk kok, maar het lukte me na de zomer niet om een baan te vinden, dus werk ik voorlopig als serveerster bij Maria Elena,' licht ze toe.

'Ja, daar heb ik je gezien.' Hij neemt een grote slok bier, terwijl hij haar net zo onbeschaamd opneemt als zij hem even daarvoor.

'En, hoe bevalt dat?' wil hij weten.

'Gaat wel. Ik zou liever m'n echte werk doen, maar ja, nu het zomerseizoen voorbij is, mag ik al blij zijn dat ik werk heb. In januari komt een vriendin van me stage lopen in de Algarve. Tot die tijd houd ik het wel vol.'

Julia weet niet goed waarom ze dat allemaal vertelt. Meestal is ze niet zo mededeelzaam, maar blijkbaar voelt ze zich toch eenzamer dan ze dacht of wil ze gewoon het gesprek op gang houden nu ze onverwacht gezelschap heeft.

Ze speelt met haar glas dat al bijna leeg is, realiseert ze zich opeens en beseft vervolgens dat ze die avond nog niet eens heeft gegeten.

'Nog een?' Hij wijst naar het glas voor haar en voor ze iets kan zeggen, heeft hij de barman al een seintje gegeven en binnen een paar minuten staan er twee nieuwe glazen op tafel. Hij drinkt bier, terwijl zij een slok van haar tweede rode wijn neemt. Even neemt ze zich nog voor het rustig aan te doen, maar dan haalt ze haar schouders op. Wat kan het haar ook schelen? Ze is vrij, jong en single, waarom zou ze geen gezellige avond mogen hebben met een niet onaantrekkelijke man, die duidelijk in haar geïnteresseerd is? De melancholieke klanken van de fado muziek op de achtergrond, het geroezemoes van de andere gasten en de duidelijk geïnteresseerde blik in Miguels ogen zorgen ervoor dat Paula's afwezigheid naar de achtergrond verdwijnt en bij het derde glas wijn herinnert ze zich nauwelijks meer waarom ze zich eigenlijk wat eenzaam voelde.

'Dus voorlopig blijf je nog wel even hier?' Miguel heeft z'n stoel dichterbij de hare geschoven en ze voelt de warmte van zijn been door de dunne stof van haar broek heen.

'Dat denk ik wel, maar je weet het maar nooit. Ik heb geen vast contract bij Maria Elena en als het opeens stil wordt, zou het me niet verbazen als ze me van de een op de andere dag ontslaat. Voor nu heb ik werk en onderdak dus heb ik geen reden te vertrekken. En jij? Hoelang blijf jij hier?'

Ze leunt iets naar hem toe en ziet z'n ogen zich iets vernauwen.

'Niet lang, hoewel ik me misschien kan laten overhalen.' Ze kan haar blik niet van z'n mond afhouden, die heel langzaam dichterbij komt en geholpen door